

RİSALE-İ NUR BAĞLAMINDA KUR'AN-I KERİM'DE YER ALAN TEKRARLARA BAKIŞ

Cengiz KANIK

Siirt Üniversitesi

Öz

Tekrarlar, Kur'an'da oldukça fazla yer kaplar. Bundan dolayı Kur'an'daki tekrarlardan söz edilirken neyin tekrarlandığı, açıklığa kavuşturulması gereken bir meseledir. Bu bakımdan, Kur'an'da geçen tekrarları 'lafız' ve 'mana tekrarları' olarak iki bölüme ayırmak mümkündür. Mana tekrarlarından maksat, belli kıssaların, cennet ve cehennem ile ilgili konuların ve benzeri mevzuların tekrarlanmasıdır. Lafız tekrarları ise, bir kelimenin, kelamın, cümlenin aynı surede veya farklı surelerde aynen tekrarlanmasıdır. Bu konu, geçmişten günümüze, gelen eleştiriler üzerine İslam alimleri tarafından kitaplar, risaleler yazılarak cevaplar verilmiştir. Eserlerinde günümüz insanına Kur'an'dan mülhem reçeteler sunan Said Nursî de bu konu üzerinde önemle durmaktadır. Nursî, 'Kur'an Tekrarları' konusunu ana hatlarıyla dua ve zikir, tasrif, teselli ve müjdeleme, inzar, takrir ve te'kid, Kur'an'ın evrenselliği icabı, Kur'an maksatlarıyla olan ilgisi, Kur'an i'cazının tezahürü olarak, Mekki ve Medeni sureler, belağat, ikna ve irşat, ihtiyaçların tekrarı cihetleriyle incelemiştir. Nursî, zahiren görülen tekrarın hakikatte tekrar olmadığını ve Kur'an-ı Kerim'de bulunmalarının gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Kavramlar: Kur'an-ı Kerim, Risale-i Nur, Tekrarlar, Said Nursî

Analysis of the Repetitions in the Qur'an from Risale-i Nur Perspective

Abstract

Repetitions take place in the Qur'an a lot. Hence, when speaking about repetitions in the Quran, what is repeated is an issue that needs to be clarified. In this respect, it is possible to divide repetitions in the Quran into two parts; "wording" and "meaning" repetitions. Meaning repetitions are repetitions of certain events, issues related to heaven and hell, and similar topics. Wording repetitions, on the other hand, are the repetitions of words and sentences in the same way in the same chapter or various chapters. This topic has been add-

ressed by books and articles of Islamic scholars responding to criticisms so far. Said Nursî, inspired by the Qur'an, has presented solutions to the humanity in his works, and closely dealt with this topic. In his works, Nursî examines the topic of Holy Qur'an Repetitions generally from the aspects of supplication, remembrance, consolation and delivering good news, deterrence, confirmation, strengthening, its relation to the universality of Qur'an and its purposes, manifestation of its miraculousness, Meccan and Madinan chapters, eloquence, persuasions and guidance and repetition of needs . Nursî has concluded that apparent repetitions are not repetitions indeed and need to exist in the Holy Qur'an.

Keywords: Qur'an, Risale-i Nur, Repetitions, Said Nursî

Bu makale, "Kur'an-ı Kerim'deki Tekrarlara Orjinal Bir Bakış: Risale-i Nur Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Arap dilinde "kâf" ve "ra" harflerinin yan yana gelmesi sonucunda 'bir araya getirme' ve 'tekrar etme' anlamları ortaya çıkar.¹ 'Tekrir', 'کرر' fiilinin mastarı olup lugatta 'bir şeyi tekrarlamak, aynı şeyi bir daha yapmak' anlamına gelmektedir.² Kur'an-ı Kerim'de bazı kelime ve ayetlerin bir veya bir kaç yerde tekrar edilmesiyle "Tekraru'l-Kur'an" terimi Tefsir ulemasınca ifade edilmiş³ ve Ulumu'l-Kur'an'ın bölümleri arasına girmiştir.⁴ Fakat genellikle Tefsir Usulü kitaplarında ayrı bir bölüm olarak işlenmiş ve diğer bölümlere nispeten özet şekilde incelenmiştir. Tekrar konusuna değinen müellif ve eserlerine kısaca değinelim.⁵

1- Ibn Kuteybe (v.276/889), Te'vilü müşkili'l-Kur'an: Müellif kıssa ve haberlerin tekrarındaki hikmetle birlikte⁶ lafız tekrarları konusunda Rahman, Kıyame, Tekasür, Tarık ve Kafırun suresinde ayet tekrarlarına özet bir şekilde eserinde yer verir.

2- Hattabi (v. 388/998), Beyanü i'cazi'l- Kur'an: Müellif bu eserinde tekrarları

- 1 İbn Fâris, Ebulhasen Ahmed b. Fâris b. Zekerıyya, "kerra" Mu'cemu Mekâyisi'l-Luğa, Beyrut 1991.
- 2 Ibn Manzur, Ebu'l- Fadl Muhammed b Mukrem, Lisanü'l Arap. Beyrut ts. VI/135.
- 3 Ali Turgut, Tefsir Usulü ve Kaynakları, Marmara Üniversitesi Yayınları İstanbul 1991, s. 179.
- 4 ez-Zerkeşi, el Burhan fi ulumi'l-Kur'an, I,II, Beyrut 1988.
- 5 Erdoğan Baş, Kur'an'ın Uslubu ve Tekrarlar, Pınar Yayınları, İstanbul 2003, s. 15.
- 6 Ali Erbaş, Kur'an'daki Tekrarlar ve Sırları (Basılmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1987, s. 2.

memduh ve mezmum tekrar olarak ikiye ayırmıştır. Kur'an'da memduh tekrarların bulunduğu ve mezmum tekrarların yer olmadığına eserinde açıklık getirmeye çalışır.

3- Ebubekir el-Bakillânî (v.403/1012), İ'cazü'l- Kur'an ve el-İntisar: Müellif eserinde tekrarların bedî' yani estetik yönünden bahseder.

4- Hatib el-İskafi (v. 420/1029), Dürretü't- tenzil ve ğurretü't-tevil: Müellif eserinde Kur'an-ı Ker'im'in bütününde yer alan benzer ayetleri değerlendirir.

4- Şerif Mürteza (v.436/1044), Emali'l- Mürteza: Müellif Kafırun ve Rahman surelerinde geçen ayet tekrarlarını inceler.

5- İbn Reşik (v.456/1063), el-Umde: Müellif, şiir ve edebiyata dair yazmış olduğu eserinde tekrarın güzel ve çirkin nevine değinir.

6- Mahmud b. Nasr b. Hamza el-Kirmani (v. 505/1111), el-Burhan fi tevcihi müteşabihi'l- Kur'an: Müellif tefsir, fıkıh, sarf ve nahiv ilimlerinde uzmandır. Abdül- Kadir Ata bu eserin tahkikini yapmış Kahire'de 1394 yılında 'Esraru't-Tekrar fi'l- Kur'ani'l Kerim'adıyla yayınlanmıştır. Eserinde müellif, Fatıha suresinden Nas suresine kadar birbirine bezeyen bütün surelerdeki ayet ve ifadeleri inceler.

7- İbnü Ebi'l-İsba (v.654/1256), el-Burhan fi i'caz'il- Kur'an: Müellif Tekraru'l- Kur'an'ı, İcaz'ül Kur'an'ın kısımlarından biri olarak incelemiştir. Tekrarın mucize yönüne değinir.

8- İbn Nakib (v.698/1289), Mukaddimetü Tefsiri İbn Nakib: Müellif belağat ve Kur'an'ın i'cazına yönelik yazdığı bu eserinde tekrarları genel olarak ele alır.

9- İbn Kayyım Cevziyye (v.751/1350), el- Fevaidü'l- müşevvik: Müellif tekrarların Kur'an'da uygulamaları üzerinde durur.

10- Bedreddin Zerkeşi (v. 794 /1391), el-Burhan fi Ulumi'l Kur'an: Müellif tekrarın te'kid ve faydalarına değinir.

11- Celaleddin es-Suyuti (v. 911/1505), el-İtkan: Müellif, Zerkeşi'den yararlanmış ve eserinde bir özet yapar.

12- Zekeriyya el-Ensari (v.926/1519), Fethu'r-rahman: Müellif eserinde Fatıha'dan başlayarak Nas Suresine kadar birbirine benzeyen ayetleri açıklamış, Rahman ve Murselat suresindeki ayet tekrarlarına özet bir şekilde değinir.

13- Muhamed Ömer İbn Ğazzi (v. 1277/1891), Hidayetü'l- enam: Müellif eserinde tekrarları belağat açısından inceler.

14- İbn Abidin (v. 1343/1925), et-Tekrir fi't-tekrir: Müellif eserinde tekrarın itnabın bir bölümünü oluşturduğunu ve böylelikle belağata aykırı olmadığını belirtir.

15- Abdulkerim Hatib, (v. 1406/1985), İcazü'l- Kur'an: Müellif eserinde tekrarların musiki ve fonetik özelliğine değinmiştir.

16- Mahmud Seyyid Şeyhun, Esraru't- tekrar fi lüğati'l- Kur'an: Müellif Kur'an'daki tekrarların çeşitlerini belağata aykırı olup olmadığını, tekrarın sırlarını ve çeşitlerini inceler.

17- Abdülmünim Seyyid Hasan, Zahiretü't-tekrar fi'l- Kur'ani'l- Kerim: Müellif tarafından yazılan bu eser 1980 yılında Kahire'de basılmıştır. Eser iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde müellif genel olarak tekrar, itnab arasındaki ilişki, tekrarın gayeleri, tekrar ve te'kid'in farkı ve tekrarın kullanım şekilleri, harf, kelime ve ayet tekrarlarının sebebi ele alınmış, ayetlerin aynıyla ve benzerleriyle tekrarına çeşitli surelerden örnekler verilerek incelemiştir. İkinci bölümde ise söz tekrarı, mukataa harfleri, kıssaların tekrarındaki hikmetler ve insanlığın yaratılışına ait sözlerin tekrar sebepleri örneklerle açıklar.

18- Fadl Hasan Abbas, (v. 1432/2011), Kadıyyetü't- tekrar fi kitabillah: Abbas yazdığı makalesinde tekrarları; 1) Ahkâm: İbadet, muamelat, ahvali şahsiye (özel hukuk) ve hadler 2) Akide: Ulûhiyet, risalet ve ahiret 3) Kur'an kıssaları şeklinde tasnife ayrılarak inceler.

19- Ali Erbaş, Kur'an'daki Tekrarlar ve Sırları: Erbaş tarafından 1987 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne hazırlanmış yüksek lisans tezidir. Erbaş tezinde; 1) Tekraru'l Kur'an Kavramı 2) Kur'an'daki Tekrarlar 3) Kur'an'daki Tekrarların Kullanılış Şekilleri 4) Kur'an'daki Tekrarların Uygulanış Yolları 5) Kur'an'daki Tekrarların Özellikleri 6) Kur'an'daki Tekrarların Konuları 7) Kur'an'daki Tekrarların Ziyade-Noksan, Takdim-Tehir, İbdal ve Hazf Yönünden İncelenmesi başlıkları altında inceler.

20- Kemal Muhammed Mehdi, et-Tekrar fi'l- Kur'ani'l-Kerim: Müellif eserinde tekrarın belağatla ilişkisine ve sebeplerine, ayet, cümle, kelime ve harf tekrarlarına değinir.

21- Muhammed Kutub, (v. 1435/2014), Kur'an Araştırmaları Mekki Ayetler: Müellif, bu eserinin 1. cildinin sonunda "Kur'an'da Tekrar Gerçeği" başlığı altında bu konuyu genel bir şekilde değinir ve özellikle kıssa tekrarlarını inceler.

22- Necati Kara, Kur'an'da Tekrarlar: Kara, 1993 yılında Yüzüncü Yıl Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 4. cildin 4. sayısında yayınlanan makalesinde tekrarları "itnab, terdid yoluyla tekrar edilen ayetlerin izahı ve kıssalarda tekrar" başlıkları altında inceler.

23- Erdoğan Baş, Kur'an Üslubunda Lâfzî Tekrarlar: Bu çalışma, Baş'ın 2000 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlamış olduğu doktora tezidir. Müellif, tekrarlarla ilgili temel bilgiler verdikten sonra, Kur'an-ı Kerimde geçen tekrarları lafız tekrarları harf, edat, kelime, cümle tekrarları olarak inceler.

Gerek klasik ve gerekse modern eserler bağlamında Kur'an ayetlerinin tekrarına dair üç görüşten bahsedebiliriz. Birinci grupta yer alan alimler,-ki bunlar sayıca daha fazladır- Kur'an-ı Kerim'de zahir ve mutlak bir tekrarın var olduğu görüşündedirler. İkinci görüşte olanlar ise, Kur'an'da tekrarın olduğunu kabul etmezler. Onlara göre; Kur'an-ı Kerim'de tekrarlar değişik hikmetler taşıyan bir i'caz örneğidir. Üçüncü görüşün sahipleri ise tekrarın çeşitlerinden bahsederler. Bu görüşe göre, Kur'an'da mutlak tekrar olmayıp, bazı çeşitleri mevcuttur. Örneğin bu konuda Ibn Kuteybe ed-Dineveri, Te'vilü Müşkili'l- Kur'an adlı eserinde haber ve kıssaların tekrarında, Allah'ın kullarına bir kolaylık olması arzusundan bahseder. Hikmet yönünü şu açıdan değerlendirir. Kur'an-ı Kerim 23 yıl gibi uzun bir sürede ve bölüm bölüm inmiştir. Arap kabileleri Peygamber'e geldiklerinde onlara biraz Kur'an öğretilmekteydi. Bu da onlara yeterli gelirdi. Şayet geçmiş kavimlere ve olaylara dair kıssalar ve tarihi kesitler tekrar edilmemiş olsaydı her kabile kıssaların bir kısmını bilir diğer bir kısmını bilemezdi.⁷ Hicri IV. yüzyılda tekrar olgusuna değinen âlimlerden biri de Ebu Süleyman el-Hattabî'dir. Hattabî, tekrarları mezmum ve memduh diye iki kısma ayırır. O, Kur'an'daki tekrarları yararlı ve gerekli görür.⁸ Zerkeşi tekrar üslubunun Arapça'da bilinen ve kullanılan bir üslup olduğundan hareketle faydalarını açıklar. Bu çerçevede Kur'an kıssalarında yer alan tekrarların yararlarını dile getirir.⁹ Zamahşeri tekrarlar yoluyla ayetlerin anlamlarının ruha yerleştiğini ve kökleşmiş bir inanca dönüştüğünü belirterek tekrarın önemini vurgular.¹⁰ Diğer bir yandan bir kısım alim Kur'an'da tekrar olgusunun olmadığını belirtir. Bunlardan biri olan Muhammed Kutub'a göre,

7 Ibn Kuteybe ed-Dinveri, Abdullah b Müslim, Te'vilü müşkili Kur'an, s. 180-181.

8 Ibn Kuteybe ed-Dinveri, Abdullah b Müslim, Te'vilü müşkili Kur'an, Kahire 1973.s. 182.

9 Muhammed Muflih Kudat, 'Bedizzaman'a Göre Kur'an-ı Kerim'de Tekrar Nazariyesi', Kur'an-ı Anlamada Çağdaş Yaklaşım Risale-i Nur Örneği ed. Veli Sırım, Sözlere Yayınevi, İstanbul 2000, s. 222.

10 ez-Zamahşeri, el -Keşşaf an Hakaiki't- Tenzil fi vücuhi't-Te'vil, V. Kahire 1977.160.

“Cennet ehli ilk anda meyveye uzanırken diyeceklerdir ki “İşte bu, bizim, daha önce rızıklandırıldığımızın aynısıdır” ayetinden hareketle her ne kadar Kur'an'daki tekrarlar bulunsa da her biri kendi bağlamı içerisinde birbirine benzemesine karşın farklı anlamları içermektedir.¹¹ Fadl Hasan Abbas da Kur'an-ı Kerim'de tekrar olgusunu, lafızlar aynı olmasına karşın bağlam farklılaştığından tekrar olarak görmez.¹²

1. Risale-i Nur'a Göre Tekrar Ayetlerinin İfade Ettiği Anlamlar

1.1. Dua ve Zikir

Dua, kul ile Rabbi arasındaki manevi bir bağıdır. Allah ile kul ilişkisinin en güzel araçlarından biridir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan dua ve zikir ayetleri müminin sürekli Yaratıcı ile ilişkisini güçlendirmesi gereğini vurgulamaktadır. Bundan dolayı Nursî, eserlerinde dua konusuna ayrıntılı bir şekilde değinir ve duanın kulluk bilincinin önemli bir işlevi olduğunu dile getirir. Ona göre dua, kendisine emanet olarak verilen, Yaratıcının sıfat ve esmasını tanıma aracı olan enenin doğru kullanılması ve insanın gerçekliği olan kulluğun dile, fillere yansımadır. Dua, kendisini varlığa getiren ve sürekli eğiten Yaratıcısının varlığının farkında oluşudur. Dua ve ilim arasında ilişki kuran Said Nursî, bütün ilimlerin esası, madeni ve ruhunun Allah'ı bilmek, Allah'ı bilmenin esasının da Allah'a iman olduğundan hareketle ¹³insanın imandan sonra en temel ve öncelikli görevinin dua olması gerektiğini belirtir. Ona göre, zikir ve duadan hedeflenen şey Allah'ın merhametidir.¹⁴

“ÜÇÜNCÜ KATRE: Tekrarat-ı Kur'aniyedeki i'cazın bir lem'asını beyan zımında altı noktadan ibarettir.

Birinci nokta: Kur'an bir zikir kitabı, bir dua kitabı, bir davet kitabı olduğuna nazaran, sürelerinde vukua gelen tekrar, belağatça ayn-ı isabet ve ayn-ı hikmettir. Çünkü, zikir ve duadan maksat sevaptır ve merhamet-i İlahiyeyi celb etmektir. Malümdür ki, bu gibi hususlarda fazlasıyla tekrar lazımdır ki, o nisbette sevap kazanılsın ve merhamet celb edilsin.”

Bundan dolayı dua mahiyetinde olan ayetler de sıkça hem namaz sonrası hem de gündelik dini pratiklerde sürekli okunur.

11 Muhammed Kutub, Kur'an Araştırmaları Mekki Ayetler, Fikir Yayınları, İstanbul 1981, s. 465.

12 Fadl Hasan Abbas, el-Kasasü'l- Kur'ani, Amman 1987, s. 18–19.

13 Nursî, Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, Beşinci Nokta.

14 Nursî, Mesnevi-i Nuriye, s. 258.

1.2. Kur'an Maksatlarıyla Olan İlgisi

Tefsir alanında Kur'an'ın vermek istediği maksatlar ikincil konular sırasına girdiğinden verilmek istenen mesaj yeterince verilemedi. Bundan dolayı Kur'an-ı tefsir eden kimsenin okuyucusunu alet ilimleriyle meşgul etmesi yerine Allah'a ubudiyete yönlendirecek bir metodu izlemesi gerekir. Önemine binaen Cuveyni, Gazali, Razi, Amidi, İzzeddin Abdusselam, Şatıbı, Dehlevi ve çağdaş âlimlerden Muhammed Tahir bin Aşur, Muhammed Abduh, Reşid Rıza, Yusuf Karadavi ve Nursî Kur'an'ın maksatları üzerine düşüncelerini belirtmişlerdir.

Said Nursî, Kur'an-ı anlamayı dört temel kavram çerçevesinde açıklar. Ona göre, Kitabın bütünü dört temel üzerine inşa edilmiştir. Yaratıcının kelimından amaçlanan şeyler, Allah'ın varlığı ve birliği, peygamberlik kurumu, ahiret ve son olarak ise adalet ve kulluktan oluşmaktadır.¹⁵ Kur'an'ın bütününde, en küçük parçası olan ayet, kelim ve kelimelerde bu vurgu açık veya kapalı olarak görülmektedir. Kimi yerlerde ise bu maksatlardan birisi merkezi konumda iken diğerleri onunla bağlantılı bir şekilde ikincil şekilde bulunmaktadır.

1.2.1. Tevhid

Tevhid kavramı, Nursî'nin eserlerinde önemli bir hareket noktasıdır. Bundan dolayı dört temel maksadın başında yer almıştır. Tevhide çok fazla vurgu yapılması ve tekrar tekrar bu kavramın işlenmesi dinin birinci temelini oluşturmasındandır. Her zaman Kur'an'da tekrara konu edilmesi müellifin ifadesiyle hava ve su gibi şiddetli ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır.¹⁶

1.2.2. Nübüvvet

Kur'an'ın en önemli maksatlarından biri de nübüvettir. Said Nursî, kâinatı Allah'ın kendisini tanıttırmak için yarattığı ve başkaları tarafından hayretle gezilen, seyredilen bir sergi olarak tanımlamaktadır. Elbette böyle muhteşem bir sarayın gelen misafirlerine sarayın güzelliklerini, sanatın harikaliğini tanıttıracak ve bu davet esnasında davetlilerin uymaları gereken kuralları açıklayacak peygamberlere ihtiyaç bulunmaktadır. Onun ifadesiyle bütün güzellik peygamberlerin söz ve eylemlerinde görülmektedir.

“Madem şu âlemde parlak bir hüsün, geniş ve yüksek bir hayır, zahir bir hak, faik

15 Nursî, Muhakemat, s.14.

16 Nursî, Mesnevi-i Nuriye, s. 232.

bir kemal görünüyor. Bilbedahe hak ve hakikat, nübüvvet içindedir ve Nebiler elindedir. Dalalet, şerr ve hasaret; onun muhalifindedir.”¹⁷

Nübüvvetle ilgili olarak Kur'an'da sık sık peygamber kıssalarına yer verilir. Bir peygambere ait kıssalar birçok yerde anlatılır. Nursî, Allah tarafından gönderilen bir kutsal metinde bu kadar çok tekrarın oluşunu hikmet yönüyle izah eder. Ibn Kuteybe'ye benzer şekilde Nursî de herkesin Kur'an-ı bütün zamanlarda okuyamayacağını bundan dolayı inanç esaslarının yer aldığı Kur'an kıssalarının tekrar edilmesi¹⁸ gereğine vurgu yapar.

1.2.3. Haşir

Kur'an'ın yaklaşık üçte biri ve kısa surelerin çoğunun başındaki ayetler, doğrudan doğruya haşre işaret ederler.¹⁹ Yaklaşık kırk sure haşir konusuyla başlamaktadır.²⁰ Kur'an-ı Kerim'de tekrar tekrar haşir konusunun işlenmesinin amacı, Yaratıcının bu önemli kavramı herkesin bilincine yerleştirme iradesinden kaynaklanmaktadır.²¹ Çünkü kulluk bilinci bu kavram etrafında şekillenmektedir. Bundan dolayı kendisine Kur'an'ın metodunu örnek alan Said Nursî, kendi eserlerinde de çoğunlukla haşir konusuna değinmektedir. Kendi yazdığı metnin birçok yerinde haşir konusuna göndermelerde bulunmasının yanı sıra müstakil uzun bir bölümü 'Haşir' gibi itiraza konu olabilecek bir meseleye ayırır ve onu temellendirmeye çalışır. Bunun için pek çok argüman öne sürer.

1.2.4. Adalet ve İbadet

Kur'an'ın hakikatlerinden ve İslam'ın en temel ilkelerinden biri olan adalet, kişinin gerek kişisel hayatında, gerekse sosyal hayatının her alanında etkindir. Adalet, kâinatın yasalarıyla ilişkilidir. Esmanın sunulmasında ve yansıtılmasında adalet kavramı anahtar kavramdır. Bundan dolayı Nursî, külliyatında sık sık adalet kavramını kullanır. Diğer üç maksadın tamamlayıcısı ve sonucu olarak bu kavramı ele alır. Ona göre, adalet, Rab olmanın gereğidir. Özellikle mazlumlar için önemli bir teselli ve sabır nedenidir.²²

17 Nursî, Lem'alar On Yedinci Lem'a Dokuzuncu Nota, s. 161.

18 Nursî, Şualar, On Birinci Şua, s. 255.

19 Muhammed Çelik, Kur'an'ın İkna Hususiyeti, İzmir, 2006, s. 95.

20 Abdülhalim Bilici, Bazı Hususiyetler ve Metod İtibariyle Kur'an'dan Risale-i Nur'a Yansımalar, Köprü Dergisi, s. 102.

21 Nursî, Sözler On Dokuzuncu Söz, s. 258.

22 Nursî, Şualar On Birinci Şua, s. 235.

1.3. Kur'an İ'cazının Tezahürü Olarak Tekrar

Kur'an, Hz. Peygambere verilmiş en büyük mucizedir. Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamberi (s.a.s) yalanlayanları, Kur'an'ın bir benzerini getirmeye davet ederek bunun imkânsız olduğunu beyan etmiştir. Bu nedenle İslam tarihinde Kur'an'ın i'caz yönüne oldukça ağırlık verilmiştir. 'İ'cazu'l Kur'an' adlı eserlerde üslup başlığı altında tekrar konusu incelenmiştir. Fakat genellikle bu konu kısa geçilmiş ve mana tekrarlarının Kur'an'ın i'caz özelliklerinden biri olduğuna değinilmiştir. Çağdaş müelliflerden M. Sadık Rafi'i'ye göre, Kur'an'da tekrar bulunmasına karşın, muarızların bir benzerini getirmeye güç yetirememeleri, mucize oluşunun bir göstergesidir.²³ Aynı şekilde Nursî de peygamberin bir mucizesi olan Kur'an'ın bu yönüne değinir. Nursî, Mekke müşrikleri gibi söz sanatında ileri gitmiş kavimlerin Kur'an'a karşı söz ile değil kılıç gibi zor ve tehlikeli bir yolu tercih etmelerini Kur'an'ın i'cazına bir delil olarak ifade etmektedir.²⁴

1.4. Mekkî - Medenî Sureler ve Tekrar

Kur'an-ı Kerim'deki tekrar ayetleri, çoğunlukla Mekkî surelerde bulunmaktadır. Örneğin çağdaş müfessirlerden Emin Hulli tekrarları, Kur'an'ın psikolojik i'cazı olarak görür. İnancın bu yolla kuvvet bulduğuna vurgu yapar.²⁵ Nursî de Mekkî ve Medenî surelerdeki tekrarları bu psikoloji bağlamında değerlendirir. Mekkî surelerin muhatabı müşrikler ve ümmiler olduğundan bu surelerde özet bir şekilde ve ikna edici bir tarzda imanın en temel kavramları olan 'Allah' ve 'ahiret' sürekli tekrarlanır. Medenî surelerde ise muhatap ehli kitap olduğundan onlara yönelik olarak çoğunlukla şeriat vurgusu yapılır. Şeriata açıklık getirilir. Ayrıca muhatapların bu geniş anlatım içerisinde Kur'an'ın en temel maksatlarını gözden kaçırmamaları için de meseleler fezlekeler şeklinde Allah'ın isim ve fiillerine bağlanır.²⁶

1.5. İkna ve İrşad

Kur'an-ı Kerim bütün insanlığı hakka davet eden bir irşad kitabıdır. Hedefi hem bu dünyada hem de ahirette insanlara sonsuz mutluluğu kazandırmaktır. Bunun için tekrar metoduyla bunu en güzel şekilde yerine getirir. İrşattan amaçlanan hedef, insanoğlunun büyük külli hakikatler karşısında Kur'an'ın açıklamasıyla ikna edilme-

23 Matiürrahman Muhammed Halid, "Bedüzzaman Said Nursînin Kitapları Işığında Kur'an'daki Tekrarların Hikmeti", Kur'an-ı Anlamada Çağdaş Yaklaşım Risale-i Nur Örnekligi ed. Veli Sırım, Sözler Yayınevi, İstanbul 2000 s.227.

24 Nursî, Sözler, Yirmi Beşinci Söz, Birinci Şule, Birinci Şua.

25 Refii Kileci, Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi, İz Yayıncılık, İstanbul 2000.

26 Nursî, Sözler, s. 488.

sidir. Bu bakımdan Kur'an İnsanoğlunun söz ve hal diliyle tüm sorularına cevap veren Mürşid-i Mucib'tir. Bundan dolayı Nursi'ye göre sorular tekrar ettiğinden cevaplar da tekrar eder.²⁷

1.6. Kur'an'ın Evrenselliğinin İcabı Olarak Tekrar

Kur'an-ı Kerim tenezülatı ilahiyedir. Bütün insanlara ve bütün zamanlara konuşur. İnsanların kendi potansiyelleri nispetinde anlayabileceği bir kelimedir. Bu özelliğiyle Kur'an, zaman ve mekân üstü bir özelliğe sahiptir.²⁸ Kur'an'ın iman esasları için ortaya koyduğu deliller, pedagojik, ekonomik ve sosyolojik ilkeler evrensel özellikler taşımaktadır.²⁹ Ayrıca Kur'an'ın bitmez tükenmez bir hazine oluşu zaman içerisinde anlamının daha fazla genişlemesiyle sonuçlanmaktadır. Said Nursi buna dair şunları söyler. Ona göre, her dönemde lafızlarının ve açık anlamlarının aynı kalmasıyla birlikte incelikleri kendi alanında uzmanlarca ortaya çıkmaktadır. Hem insanlığın geneli hem de her alanda uzmanlar Kur'an'ın hakikatlerinden üst seviyede faydalanmaktadır.

Kur'an-ı Kerim sade bir anlatım üslubuna sahiptir. Toplumun çoğunluğu açısından ayetler, lâfızları itibarıyla sevimli, hoş, lâtif, okunduğunda dinlendirici ve duygulara hitap etmektedir. Fakat duygu boyutundan bilişsel boyuta geçildiğinde akıl daha fazla işlevselleşir. Akıl hayrete düşer. Sonsuz bir okyanusa dallar. Örneğin fıkıhla uğraşanlar bir âyetten ibare, delâlet, işaret ve iktiza mânâları gibi dört tabaka mânâları alırken, aynı âyetten psikoloji, sosyoloji, tasavvuf kendi alanıyla ilgili prensipleri bulabilmektedirler.³⁰

1.7. Tasrif

'Tasrif' kelime olarak lügatta, bir nesneyi bir halden başka bir hale döndürmek, çevirmek ya da onu bir başkasıyla değiştirmek, sözü tezyin etme, süsleme veya sözcükleri birbirinden türetme anlamında kullanılır.³¹ Zamana, mekâna ve muhataba göre aynı ibare grubu farklı bir mesaj için zikredile bilinir. Nureddin Itr'a göre tasrif, aradan zaman geçmesi sebebiyle, birinci lafzın unutulması korkusuyla mananın gönüllerde iyice yerleşmesi için, o lafzın aynısını ya da eşanlamlısını tekrar etmektir.³² Risale-i

27 Nursi, Mesnevi Nuriye, s. 232.

28 Niyazi Beki, Kur'an'ın Yüksek ve Parlak Bir Tefsiri Risale-i Nur, Şahdamar Yayınları, İzmir 2008, s. 76.

29 Ramazan el-Buti, Min Ravai'l- Kur'an, Mektebetü'l- Farabi, Dimeşk, ts.s. 216–222.

30 Safvet Senih, Kur'an ve İlimler, İzmir, 1992, s. 2.

31 Ragıp İsfehani, Müfredat, trc. Yusuf Türker, Pınar Yayınları, İstanbul 2007, s. 854.

32 Nurettin Itr, el- Muhadarat fi Ulumi'l- Kur'an, Dimeşk 1984, s. 208.

Nur'un kendine has bir usulü olarak, ele aldığı küçük büyük bütün meseleleri günlük pratik hayatımızdan örnekler vererek akli ve kalbi beraber işlettirir. Tekrar konusunda da muhatabın dikkatini mikrodan makroya – enfusi daireden afakî daireye- yönlendirip bir bütün olarak gözler önüne serer.

Bir şeyin her şeyle, her şeyin bir şeyle ilişkili olmasının tabii bir hakikati olarak vardır ki bunu göz ardı ederek konuya yaklaşmak, arızı bir durumu netice verir. Risale-i Nur, ele aldığı hakikati doğasına uygun olarak aynı zamanda onu bir tür metinsel evren içinde inşa etme gayretini ortaya koyar. Müellif, fiziki âlemde her şeyin bir şeyle, bir şeyin her şeyle ilgili olduğu hususunu adeta bir leit-motif olarak metinlerin gövdesine yerleştirir. Zira bu husus hem eşyayı diğerleriyle olan ilişkileri içine bir bütün olarak göstermesi, hem insan fıtratında belirginleşen bir duygu ya da düşüncenin bir başka olandan hareketle kendini var etmesinin farkındalığını hissettirmesi, hem de aynı ibarenin farklı yer, zaman ve muhatap karşısında başka manalar için kullanılabilmesinin imkânlarını açıklığa kavuşturması bakımından önem arz etmektedir. “Muayyen bir ayet her yerde öbür münasip bir vecih ve fayda için zikredilebilir” cümlesi de Kur'an'da tasrifin boyutlarını işaretlemek manasında okunabilir. Said Nursî Kur'an'ın 'bir davet kitabı olduğunu beyan etmekte ve bir davet kitabında davetin gereği olarak tekrar edilen ayetlerin bulunmasını gerekli görmektedir. Çünkü aynı ayetin farklı makamlarda farklı vurgulara sahip olması, farklı duygu ve düşünceleri muhatap alması, farklı düzey ve meşrebleri nazara alması davet üslubunun tabii hallerindedir. Kur'an'daki tekrar ayetlerinden olan tasrif ayetlerinin tevhid, tenzih, sena, celal, cemal, ihsan, ceza, mükâfat gibi makamlarda zikredilmesi, Kur'an belağatinin gereğinden olduğu kendiliğinden anlaşılmaktadır. Genel bir örnek olması açısından “De ki O, Allah Bir'dir, Ehaddir” ayeti muhtelif yer ve makamlarda bazen Allah'ı tanıttığı bazen Yüce Rabbi ta'zim biçiminde farklı şekillerde tevhidin özü olarak tekrar tekrar zikredilmektedir ve her makamda ruhun ayrı bir menfezine ulaşacak duygu ve düşünceyle bir bütünlük içindedir. Bu kabil ayetlerin tasrifindeki faydayı Bediüzzaman Said Nursî şöyle açıklar: “Bazen bir sahifede makamın gereği ve fehmlerin ihtiyacı ve beyan belağati açısından yirmi defa açıkca ve zimmen tevhit hakikatini beyan eder. Bu değil usanç, sadece kuvvet ve şevk verir.”³³Ayrıca Nursî, tasrif ile ilgili bu noktayı şöyle açıklar, “Kur'an tesis edicidir, mübin bir dinin esasıdır ve şu İslamiyet âleminin temelidir ve beşerin içtimai hayatını değiştirip muhtelif tabakalara, onların mükerrer suallerine cevaptır. Tesis ediciye tespit etmek için tekrar, tekit için yenilemek, teyit için takriri, tahkik, tekriri lazımdır. Kur'an öyle azim meselelerden bahsediyor ki, bunları umumun kalplerine yerleştirmek için, çok defa muhtelif şekillerde

33 Nursî, Sözler, s. 488.

tekrar lazımdır. Bununla beraber görünürde tekrardır. Fakat aslında her bir ayetin çok manaları, çok faydaları, çok vecihleri ve tabakaları vardır. Her bir makamda ayrı bir mana, fayda ve maksatlar için zikrediliyor.”³⁴ Peygamber Efendimiz (s.a.s.), bir hadis-i şerifinde: “Muhakkak her âyet için bir zahirî (sarih) mânâ, bir batınî (işârî) mânâ ve muttali olunan bir had vardır. Ayrıca her bir had için dallar, furuat, budaklar (ayrı ayrı mevzular ve ilimlerle ilgili mânâlar) vardır.”³⁵ buyurmuştur. Bu sebeple Kur'an'da aynı şekilde tekrar edilen ayetlerin, yukarıda değinildiği gibi her birisinin bulunduğu makamda ayrı fayda ve gayesi bulunmaktadır.

1.8. İnzar

Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatının birçok yerinde Yaratıcıyı rahmet cihetiyle ön plana çıkarmaktadır. Nursî, yarattığı varlıkları en güzel şekilde yaratan, ona halife-i arz gibi yüce bir makam veren Allah'ın kullarını tekrar tekrar uyarması ve kötülüklerden sakındırmasını O'nun geniş/engin/ somsuz rahmetinin birer tecellisi olarak görür. Buna rağmen kendi kabiliyetlerini olumsuz yönde kullanmakta ısrar edenleri Allah, kitabında çok sert bir şekilde tekrar tekrar uyarıya devam eder.

1.9. Teselli ve Müjdeleme

Vahyin indiği Arap toplumu, sınıfsal bir yapıdan oluşmaktaydı. Bir yanda zenginler diğer tarafta köleler bulunmaktaydı. İslam dininin getirdiği temel ilkelerden biri olan üstünlüğün yalnızca takva gibi Yaratıcının emirleri doğrultusunda yaşama indirgenmesi, gündelik hayat içerisinde ciddi bir değişime yol açmıştı. Eski sistemin devamından yana olan Arap müşrikleri ile Müslümanlar arasında çok şiddetli çatışmalar çıkmış ve pek çok Müslüman ve müşrik hayatını kaybetmişti. İşte Müslümanların az ve zayıf olduğu bir zaman diliminde “Şüphesiz inanıyorsanız muvaffak olanlar sizler olacaksınız” “Artık onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.” müjdesi -Kur'an-ı Kerim de 14 defa tekrarlanmıştır- gibi tekrar tekrar ayetleriyle müminlere teselli ve cesaret veriyordu. Hz. Musa ve Firavun, Hz. İbrahim ve Nemrut ve diğer peygamberle kavimleri arasında yaşadıkları olayları anlatan Kur'an kıssaları tekrar tekrar peygamberlerin yaşamış oldukları sıkıntılar sonucunda galip geldiklerini, muarızlarının da ebedi cehennemle cezalandırıldıklarını anlatır. Bundan dolayı Peygamberlerine tabii olanların da hem dünya da hem de ahirette yani sonsuz hayatlarında çok büyük güzel mükâfatlara ulaşacakları anlatılarak Müslümanların yaşadıkları ve yaşayacakları sıkıntılar karşısında teselli ve direnç vermekteydi. Yine Meki olan Saffat suresinde ‘İşte Biz güzel davrananları böyle mükafatlandırırız’ ibaresi beş defa(37/80,105,110,121,131) tekrarlanmaktadır. Bu ayetler Kur'an tebliğinin ilk devresinde, Hz. Peygamber ve inananların teselliye her zamankinden fazla muhtaç

34 Nursî, Mesnev-i Nuriye, s. 233.

35 Taberânî, Süleyman b. Ahmed b. Eyyub, el-Mu'cemul Kebir, Mektebü'l Ulûm, Musul, 1983, 9/136; Abdürrezzak, Ebû Bekir es-San'ânî Musannef, el-Mektebü'l İslamî, Beyrut,1982, III. 358.

oldukları bir dönemde inmiştir. Tekrarlanan bu ayetler o dönemdeki insanlara teselli verip onları cesaretlendirdiği gibi bu zamandaki inananlara da aynı teselli ve cesareti vermektedir.³⁶ Yalnız müşriklere karşı değil, insanın en temel sorunu olan ‘ölüm’ gibi bir konuda da Allah kendisine inananlara büyük mükafatlar vereceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Nursî şunları dile getirmiştir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ هُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ (Burç 85/11)

Bu ve benzeri ayetlerin gösterdiği üzere cennetle ebedi saadeti müjdeleme hakikati, biçare beşere her dakika kendini gösteren ölüm gerçeğinin, hem insanı ve dünyasını hem de sevdiklerini ebedi helaktan kurtarıp, ebedi saltanatı kazandırdığını haykıran bir tarzda, milyarlar def’a tekrarlınsa kâinat kadar ehemmiyet verilse yine de fazla olmaz, kıymetinden bir şey eksilmez. İşte bu çeşit fevkalade kıymetli mes’eleleri ders veren ve kâinatı bir hane gibi değiştiren dehşetli inkılabları te’sis etmeye ikna ve inandırmaya çalışan, Kur’an-ı Kerim elbette açık ve gizli olarak binlerce def’a o meseleleri nazar-ı dikkati celbetmek, değil israf, belki eklemek, ilaç, hava ve ışık gibi birer zaruri ihtiyaç hükmünde ihsanını tazelerdir.”³⁷

1.10. Takkir ve Te’kid

Lügatta “bir sözü ve yemini kuvvetlendirme, sağlamlaştırma manasına gelen te’kid Kur’an’daki tekrarların en önemli gayelerinden biridir. Önemli olan konuların akıllarda, kalplerde yer edinebilmesi için aynı lafızların tekrarı gerekir. Bundan dolayı Araplar, önemli olan şeylerde te’kidli konuşurlardı. Buradan hareketle tek’id’in faydaları dört kısımda toplanabilir. Tereddüt ve inkârı kaldırmak, gafletten uyandırmak, insanın aklına gelebilecek herhangi bir cevapsız soru bırakmamak ve teşvik etmek.³⁸ Müellifimizin bu konuya yaklaşımına gelince, kendisi açısından Kur’an, İslam dininin esası ve İslam toplumunun temelidir. Bu temelin toplumda yer edinebilmesi için tekrara ihtiyaç vardır. Tekrar yoluyla etki ve kalıcılığı söz konusu olmaktadır.³⁹ Ahmed Bedevi, Nursî ile paralel düşünmektedir. O, Kur’an’da tekrarla yapılan te’kid sayesinde ayetlerin anlamlarının insanın kendisine etki edeceğini ve bununla birlikte, karar kılacağını düşünmektedir.⁴⁰

36 Çelik, Kur’an’ın İkna Hususiyeti, s. 239.

37 Nursî, Sözler, s. 491.

38 Necati Kara, ‘Kur’an’da Tekrarlar’, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edb. Fak. Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 4, 1993, s.107–109.

39 Nursî, Sözler, s. 259.

40 Abdulgani Muhammed Said Bereke, Uslubu’d-Da’vei’l-Kur’aniyye, Mektebetu Vehbe, s. 35 aktaran

1.11. Belağat Yönüyle Tekrar

Kur'an-ı Kerimdeki tekrarlar konusuyla ilgili eserler yazan bazı âlimler, Kur'an'daki tekrarlar açıklama getirdiklerinde ilk önce belağat hakkında bilgi verirler.⁴¹ Bilindiği gibi belağat ilim olarak, düzgün ve yerinde söz söyleme yöntemlerini öğreten bir disiplindir.⁴² Tekrarın belağat üsluplarından olup olmadığı tartışılmıştır. Örneğin Zerkeşi, tekrarın kelamı güzelleştirdiğini söylerken,⁴³ Abdülkerim Hatib ise Kur'an'daki tekrarların Kur'an'ın i'cazı, belağat özelliğine sahip olduğunu belirtir.⁴⁴ Bediüzzaman Said Nursî de Kur'an'ın en büyük özelliklerinden birinin belağat olduğunu dile getirir. Kur'an tekrarları ile belağat arasındaki ilişki üzerinde ısrarla durur. Şunları ifade eder.

“Şuara suresinde hikâye edilen peygamberlerin necatlarını ve kavimlerinin azaplarını, kâinatın netice-i hilkatı hesabına ve rububiyet-i ammenin namına o binler hakikat kuvvetinde olan âyeti tekrar ederek, izzet-i Rabbaniye o zalim kavimlerin azabını ve rahîmiyet-i İlahiye dahi enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştihak var ve îcazlı ve i'cazlı bir ulvî belâğattır.”⁴⁵

Yine Kur'anın temel maksatları olan Tevhid, ahiret, adalet, ubudiyet'in binler defa tekrar edilmesi gerektiğine ve celalli ve cemalli bir i'cazı belağat olduğunu dile getirir.⁴⁶

1.12. İhtiyaçların Tekrarlanmasına Uygunluk Açısından Tekrar

Bu noktada Bediüzzaman Said Nursî, manevi ihtiyaçlar ile, maddi ihtiyaçlar arasında ilişki kurar. Ona göre, insanların temel ihtiyaçlarının tekrarı nasıl gerekli ise onun gibi manevi ihtiyaçlarının da karşılanması ve isteklerine cevap verilmesi gerekir. Bundan dolayı Kur'an'ın temel meseleleri sürekli tekrar edilerek muhatabın bu manevi ihtiyaçları karşılanmış olur.⁴⁷

Matiürrahman Muhammed Halid 'Kur'anı Anlamada Çağdaş Yaklaşımlar Risale-i Nur Örnekligi, s. 230.

41 Ibn Abidin, Ebü'l –Hayr Muhammed b. Ahmed, et-Takrir fi't tekrir s. 3–5.

42 Hulusi Kılıç, 'Fesahat' DİA XII, 423–424.

43 ez-Zerkeşi, III, s.12

44 Adülkerim Hatib, İ'cazül- Kur'an, Daru'l-fikri'l-arabi 1974, s. 194–195.

45 Nursî, Şualar On Birinci Şua, s. 250.

46 Nursî, Sözler, s. 486.

47 Nursî, Mesnev-i Nuriye, s. 232.

Sonuç ve Değerlendirme

İnsana hidayet kaynağı olarak indirilen Kur'an-ı Kerim, kendine has ifade özelliğine, üslup ve edebi özgünlüğe sahiptir. Muhalifleri tarafından eleştiri konusu edilen 'Kur'an Tekrarları' konusu, tefsir alanında çalışanlar için önem arz etmektedir. Günümüzde bir metnin eksikliği olarak görülen bu özellik tam tersine Nursî ile ondan önce gelen ve çağdaşları açısından i'caz ve edebi bir özellik olarak yorumlanmıştır.

Sonuç olarak; Kur'an tekrarlarına ilişkin Nursî'nin görüşleri şu maddeler halinde özetlenebilir.

1. Kur'an-ı Kerim'de tekrarlar vardır.
2. Kur'an'ın ana maksatları dörttür: Tevhit, nübüvvet, cismani haşır, adalet. Kur'an'ın bütün ayetleri bu merkezi kavramları işlemektedir. Bundan dolayı sürekli bu kavramların tekrarı söz konusudur.
3. Kur'an-ı Kerim bir zikir, dua ve davet kitabı olduğundan tekrar zorunludur.
4. Tekrar, Kur'an'ın i'caz yönlerinden biridir. Kur'an muarızlarının onun kısa bir suresinin benzerini dahi getiremeyişleri bu hakikati onaylar.
5. Kur'an-ı Kerim'de önemli hakikatlerin bulunması ve kolay ezberlenmesi için tekrar gereklidir.
6. Tekrar bir eğitim aracıdır. Anlamayı kolaylaştırır, zihinlerde kalıcılığı sağlar.
7. Peygamber kıssalarındaki tekrarlar ile inananlara teselli ve inanmayanlara korku verilmektedir.
8. Kur'an, İslam dininin esas, temeli olduğu için önemli konuların Kur'an'da tekrar şeklinde yer alması gereklidir.

Kaynaklar

ABBAS, Fadl Hasan; el-Kasasü'l- Kur'ani, Amman 1987.

ABDÜRREZZAK, Ebû Bekir es-San'ânî Musannef; el-Mektebü'l İslamî, Beyrut,1982.

BAŞ, Erdoğan; Kuran'ın Uslubu ve Tekrarlar, Pınar Yayınları, İstanbul 2003.

BEKİ, Niyazi; Kur'an'ın Yüksek ve Parlak Bir Tefsiri Risale-i Nur, İzmir 2008.

BİLİCİ, Abdülhalim; Bazı Hususiyetler ve Metod İtibariyle Kur'an'dan Risale-i Nur'a Yansımalar, Köprü Dergisi sayı. 102.

BUTİ, Muhammed Said Ramazan; *Min Ravai'l- Kur'an, Mektebetü'l- Farabi, Dımeşk, ts.*

ÇELİK, Muhammed; *Kur'an'ın İkna Hususiyeti, Yeni Akademi Yayınları, İzmir 2006.*

ERBAŞ, Ali; 'Kur'an'daki Tekrarlar ve Sırları' Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 1987.

HALİD, M.; "Bediüzzaman Said Nursi'nin Kitapları Işığında Kur'an'daki Tekrarların

Hikmeti", Kur'anı Anlamada Çağdaş Yaklaşımlar Risale-i Nur Örnekligi Bildiriler Kitabı, İstanbul 227-235.

HATİB, Adülkerim; *İ'cazü'l- Kur'an, Daru'l-fikri'l-arabi 1974.*

ITR, Nureddin; *el-Muhadarat fi Ulumi'l- Kur'an, Dımeşk 1984.*

İBN ABİDİN; *Ebü'l-Hayr Muhammed b. Ahmed, et-Takrir fi't tekrir, ts.(el-Camiatü'l-Ürdüniyye Kütüphanesi 124292 numarada kayıtlı).*

İBN FÂRİS; *Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Zekeriyya, Mu'cemu Mekâyisi'l-Luğa, Beyrut 1991.*

İBN KUTEYBE ED-DİNVERİ, Abdullah b Müslim; *Te'vilu müşkili Kur'an, Kahire 1973.*

İBN MANZUR, Ebu'l-Fadl Muhammed b Mukrem; *Lisanü'l Arap, I-XV, Beyrut t.s.*

İSFEHANİ, Ragıp Hüseyin b. Muhammed; *Müfredat, trc. Yusuf Türker, Pınar Yayınları, İstanbul 2007.*

KARA, Necati; "Kuran'da Tekrarlar", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edb. Fak. Sosyal*

Bilimler Dergisi, c. IV, sy. IV , Van 1993.

KILIÇ, Hulusi; 'Fesahat' DİA, XII, 423-424.

KİLEÇİ, Refii; *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi, İz Yayıncılık, İstanbul 2000.*

KUDAT, M.; "Bediüzzaman'a Göre Kur'an-ı Kerim'de Tekrar Nazariyesi", *Kur'an-ı Anlamada Çağdaş Yaklaşım Risale-i Nur Örnekligi Bildiriler Kitabı, İstanbul 1998.*

KUTUB, Muhammed; *Kur'an Araştırmaları Mekki Ayetler, Fikir Yayınları, İstanbul 1981.*

NURŞİ, Said, Sözlür, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Şualar, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Tarihçey-i Hayat Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Emirdağ Lahikası, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Mesnev-i Nuriye, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Lem'alar, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Muhakemat, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Mektubat, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, İsaratü'l- İ'caz, Zehra Yayınılılık, İstanbul 2002.

____, Risale-i Nur, Külliyyatı I, Nesil Yayınları, İstanbul 2001.

SENİH, Safvet; Kur'an ve İlimler, İzmir, 1992.

TABERÂNÎ, Süleyman b. Ahmed b. Eyyub; el-Mu'cemul Kebir, Mektebü'l Ulüm, Musul 1983.

TURGUT, Ali; Tefsir Usulü ve Kaynakları, Marmara Üniversitesi Yayınları İstanbul 1991.

ZAMAŞERÎ, Ebü'l-Kasım Carullah; el -Keşşaf an Hakaiki't- Tenzil fi vücuhî't-Te'vil, I-IV, Kahire 1977.

ZERKEŞÎ, Bedreddin, el-Burhan fi Ulumi'l Kur'an, I-IV, Beyrut 1988.